

Sprehodi po knjižnem trgu

Igor Divjak

Petra Pogorevc: *Rac*. Biografski roman o življenju Radka Poliča.

Ljubljana: Beletrina, 2020.

Najbrž knjiga *Rac* ni pravi roman, čeprav tako piše v podnaslovu, toda dobra biografija se bere kot roman. Ko se ti zdi, da si ves čas skupaj z glavnim likom in čakaš, kaj se bo zgodilo, pa čeprav v temeljnih obrisih že poznaš njegovo zgodbo. Tako napeto, razgibano, življenja in pričakovanja polno knjigo je uspelo narediti tudi Radku Poliču in Petri Pogorevc. Soavtorica, ki je iz velikega igralca izvabila prostodušno in odkritosrčno, včasih že kar brutalno iskreno pripoved o peripetijah njegovega nenavadnega življenja, pravi, da je najbolj vesela, kadar ji bralci biografije *Rac* rečejo, da ob branju zaslišijo pripovedovalčev glas. In to se zgodi neizogibno. Ob branju imamo ves čas občutek, da z igralcem, ki ga vsi dobro poznamo iz gledališča in filmov in ki je postal že kar del naše identitete, sedimo na sproščenem klepetu. Vse teče neverjetno naravno, pripoved pa je tako bogata in zanimiva, da petsto strani preberemo skorajda v enem zamahu. Ob koncu branja se nam zazdi, kot da smo z igralcem preživeli radoživ večer.

Ta naravnost in neposrednost Poličeve izpovedi je rezultat neštetihih ur, ki jih je Petra Pogorevc presedela z njim. Ob različnih predstavitev

knjige je povedala, da na začetku sogovornik ni bil tako odprt in je le počasi izvabljala njegovo pripoved, šele po hudih preizkušnjah, ki mu jih je prinesla bolezen, se je zares odprl. Poleg tega sta si po tem, ko je bilo gradivo posneto in zapisano, še dolgo dopisovala, ga pilila in popravljala, nekatere odlomke je pripovedovalec dopisal naknadno. Osupljivo je, s kakšno fotografsko natančnostjo se Polič spominja vseh ključnih postaj svojega življenja, podaja jih, kot da bi se znova znašel v tistem trenutku. A vse to ni privrelo kar spontano na plan; poleg dolgotrajnega dela s Petro Pogorevc je za to, da so vsi opisani trenutki polnokrvno podani in da jih je tako podoživel, zaslužno tudi to, da je igralec že pred tem pisal avtobiografijo, vendar je njen edini izvod uničila poplava v stanovanju.

Branje je seveda zanimivo že zato, ker je Radko Polič živel izjemno ustvarjalno in svetovljansko življenje na odrih Slovenije, nekdanje Jugoslavije in na gostovanjih po svetu, vsakega izmed nas pa vsaj malo pritegne, kaj se dogaja v zakulisju slavnih. A poseben draž branju daje dejstvo, da je pripovedovalec tudi sam vnet zalezovalec svoje usode. Sprašuje se, kaj pravzaprav pomeni biti igralec in kaj je igra, kaj je vloga, kakšna je resnica, ki ga vodi. Igralstvo ni le pot do slave in glamuroznega življenja, ampak je tudi damoklejev meč. Ali kot pove Polič: "Vsem tistim, ki nam gledališče ni samo služba, ampak v njem živimo ali vsaj smo živeli, je skupno to, da se naša priprava na predstavo začne že zjutraj, ko vstanemo. Že zjutraj se zaveš, da te zvečer čaka ta in ta predstava, ki je nato s tabo ves dan." To postane še posebej težko, ko igralec igra v več predstavah hkrati, pa ima na primer dopoldne vaje za eno, popoldne pa se mora pripravljati na večerni nastop. Igralec mora biti svojemu poslanstvu popolnoma predan. In tega ne bi zmožel, če ga pri delu ne bi vodila ljubezen. Ob vseh izkušnjah in velikih gledaliških uprizoritvah pa Rac ostaja prizemljen in na isti ravni s sogovornico, katere vprašanj ne vidimo, vendar ves čas slutimo, da v ozadju vodijo in usmerjajo tok pripovedi, in bralcem. Poslednjega odgovora na to, v čem je čar in skrivnost igralske umetnosti, niti sam ne pozna, mu je pa všeč in blizu razlaga, ki so jo podali, ko so mu podelili Borštников prstan: "Pri vsakem nadevanju maske ostajam oziroma še bolj ostajam jaz sam. Vsaka nova vloga na novo izgori in postane senca, ki se vleče za pravim Racem! Igra je torej transformacija, ki prisotnosti realne igralčeve osebnosti ne skriva, zanika ali izniči, ampak jo kvečjemu okrepi!"

Igralčeva usoda je uganka tudi zato, ker je Rac igralec postal po naključju. Nameraval je namreč študirati medicino. Na sprejemnem izpitu na igralski akademiji se je znašel le zato, ker je šel tja pospremit prijatelja, da bi mu bil v oporo. In še komaj je našel čas za to, ker se mu je mudilo

na trening vaterpola. Potem pa je prijatelj zmrznil in Pino Mlakar, ki je bil v komisiji, je Poliča spodbudil, naj on kaj zaigra. Dal mu je težko nalogo, naj prikaže rast in življenje borovega semena. Polič je tako uspešno upodobil celotno življenjsko pot bora, od semena do rasti drevesa, njegovega upiranja vetru ter končnega zloma in padca, da je doživel ovacije prisotnih. Potem je dobil pismo, da je na Akademijo sprejet, in res se je vpisal. Najprej študija ni jemal čisto resno, potem pa ga je igra začela zanimati. A, kot sam pravi, je bila odločilna za to, da je postal igralec, tudi "zajebancija med študenti". "Usekani smo bili tisoč na uro. Bilo je zabavno, in to sem potreboval."

Naključje je tudi pozneje vodilo njegovo življenjsko pot. Polič je bil trikrat poročen in ima dva sinova, v javnosti pa sta bili najbolj odmevni njegova zveza z Mileno Zupančič in njuna ločitev. V biografiji pripoveduje tudi o njunem skupnem življenju, o tem, kako je ravno gradil hišo, medtem ko je ona gostovala v Dubrovniku, pa je imel v nekem trenutku gradnje dovolj in se je odločil, da jo preseneti. Ko je prišel v Dubrovnik, pa je bila ona že z Dušanom Jovanovićem. A čeprav Rac vse to zelo doživeto opiše, da se tudi sami znajdemo z njim na kraju dogajanja, z distance vse skupaj vendarle ni tako usodno. Kot je znano, je tako z Mileno kot z Dušanom spor zgladil, ostali so v prijateljskih odnosih, velikokrat sodelovali in se znali iz vsega skupaj pohecati celo v predstavi, ki govori o tem trikotniku. Rac je ljubil veliko in strastno, do vseh ljubezni ohranja spoštljiv odnos, na neki način pa se je ob prejemu Borštnikovega prstana s simpatično gesto poklonil tudi ženskam na splošno. Prstan, ki ga je prejel, je namreč poklonil neznani starejši gospe iz občinstva in še danes ne ve, kdo je ta oseba.

Polič je enako neposreden, ko govori o spolnih izkušnjah, partnericah, gledališču ali bolezni, s katero živi v zadnjem času. Najbolj pikantno je gotovo poglavje *Pet norih seksov*, v katerem natančno opiše nekaj najbolj nepričakovanih in odbitih spolnih pustolovščin. Za teatrologe je morda najbolj zanimiv tisti del, ko pripoveduje o sodelovanju s Tomažem Pandurjem, ki ga je pripeljal v SNG Maribor. Pandurju je izjemno naklonjen, izpostavi ga kot predanega garača, ki si je za uprizoritev predstave vzel več časa kot drugi režiserji, in ga brani pred kritiki, v katerih vidi predvsem nevoščljivost. V zadnjem obdobju njegove igralske kariere so bile izjemno plodovite in odmevne uprizoritve po motivih Thomasa Bernhardta, pa na primer sodelovanje z Radetom Šerbedžijo, s katerim sta v Ljubljani in na Brionih nastopala v *Kralju Learu*.

Bralec se lahko le čudi, kako bogato in raznoliko je Poličevo življenje, in v uspešni igralski karieri ne manjka niti glamurja, ki ga navadni ljudje ne

poznamo. Temnejše in z bližino smrti prežeto je le zadnje poglavje, v katerem Polič spregovori o svoji bolezni. A tudi tu se zna oddaljiti od sebe in se s humorjem spoprijeti z usodnimi naključji na svoji življenjski poti. Celotno knjigo namreč preveva neka Poličeva izrazita lastnost, ki je med Slovenci redka – vedrina. V sebi jo nosi še iz zgodnjega otroštva, ki ga je preživel v Beli krajini. Brez te prvinske vedrine in radoživosti najbrž nikoli ne bi postal uspešen igralec, in to je tudi rdeča nit, zaradi katere z užitkom preberemo njegovo biografijo.